

Kommunistikansanedustajat ja parlamentaarinen demokratia

Muistitietohistoriallinen näkökulma pitkän 1970 -luvun murrokseen

Esityksessä tarkastellaan 50 entisen SKDL:n kansanedustajan muistitietoaineiston pohjalta sitä, mitä ja miten he kertovat suhteestaan suomalaiseen kansanvaltaan ja parlamentaariseen demokratiaan 1960- ja 1970-luvun murrosvaiheessa. Aineisto sisältyy kansainvälisesti ainutlaatuihin Eduskunnan kirjastossa sijaitsevaan veteraanikansanedustajien muistitietoarkistoon, jossa on tällä hetkellä yli 400 haastattelua, yli 62 000 tekstinnettä sivua. Yksittäisten haastatteluiden pituus vaihtelee, mutta tavallisesti ne ovat noin 200 sivun mittaisia, joten aineisto on mittava. Ensimmäiset esityksessä käytettävän aineiston haastattelut on tehty 1980-luvun lopussa ja viimeiset vuonna 2017. Veteraanikansanedustajien muistitietoaineistoa on toistaiseksi hyödynnetty historian tutkimuksessa erittäin vähän.

Haastatteluja analysoidaan muistitietohistorian ja kertomuksen tutkimuksen analyttisillä menetelmillä. Muistitietohistoriassa ollaan kiinnostuneita siitä, miten haastattelijat ja haastateltavat tuottavat yhteisestä kertomusta, ja siitä, mitä haastateltavat haluavat kertoa, mitä he pitävät jälkikäteen kertomisen arvoisena ja minkälaisia kerronnallisia keinoja he käyttävä muistellessaan omaa toimintaansa eduskunnassa ja politiikassa laajemminkin. Kerronta kohdistuu ajankohtaan, jolloin kommunistien asema suomalaisessa yhteiskunnassa ja demokraattisessa poliittisessa järjestelmässä muuttui ratkaisevasti. Kommunistien integrointi ”normaaliksi” osaksi maan poliittista järjestelmää muodostui erityisesti presidentti Kekkonen projektiksi.

Merkittävä käännekohta oli kommunistien 18 vuoden oppositiokauden päättyminen vuonna 1966, jolloin eduskuntaan tuli vasemmistoenemmistö ja maahan nimitettiin Rafael Paasion johtama kansanrintamahallitus. Suhteesta hallituspolitiikkaan tuli keskeinen vedenjakaja SKP:n sisäisissä ristiriidoissa ja sitä arvioimalla kansanedustajat määrittelevät laajemminkin suhdettaan demokratiaan. Toinen keskeinen käännekohta oli SMP:n suuri vaalivoitto vuoden 1970 vaaleissa. Ottamalla etäisyyttä vennamolaiseen populismiin SKDL:n entiset kansanedustajat kertovat suhteestaan parlamentaarisen demokratian käytäntöihin ja asemoivat puoluettaan muiden poliittisten puolueiden rintamaan. Jälkikäteisiin tulkintoihin tuovat oman sävynsä se, että ne on tehty pääasiassa Neuvostoliiton romahtamisen jälkeen ja että kertojat ovat haastatteluhetkellä tietoisia SKDL:n kannatuksen huomattavasta laskusta.